

Vanha voi olla pieni ja vaatimaton

Kuluvana viikonloppuna vietetään Euroopan rakennusperintöpäiviä.

Vanhan rakennuksen arvo on sen aikaan ja rakentamisen perinteeseen sidotussa historiassa.

Jokainen vanha rakennus on omalla tavallaan arvokas. Punainen tupa, torppa, kartano, huvila tai vaikkapa huvimaja voi täyttää kulttuurihistoriallisesti arvokkaan rakennuksen tunnusmerkit.

Kokonaisuutta saattaa ympäröidä rehevöityneen kasvillisuuden alle jäänyt pihapiiri perinteisine kasveineen sekä joukko talon historian ja toiminnan kannalta merkityksellisiä talous- ja piharakennuksia.

Merkittävyttä voi toki mitata rahassa, mutta todelliset arvot kätkeytyvät rakennuksen omaan viitekehkeyseen – paikkaan, aikaan, ihmisen käden jättämään jälkeen ja käytettyihin materiaaleihin. Yhdessä ympäristönsä kanssa vanha talo kertoo elävästi menneestä ja paikallisista olosuhteista.

Yksinkertaisuus on kaunista ja ajatonta.

Ihailimme vanhojen ympäristöjen idyllisyyttä. Ikääntynyt näyttää nostalgisen kauniilta ja yleensä hurmaa katsojan. Vanhaksi ei synnytä jäljittelemällä vanhaa. Vanha on ikääntynyt vanhaksi ajan ja patinan kanssa. Pienet rypyt tuovat arvokkuutta ja kertovat eletystä elämästä.

Arvokkaan rakennuksen kunnostamisessa ei ole kysymys museoimisesta. Sen sijaan vanhan rakennuksen korjaamiseen voi heittäytyä kuin löytöretkelle. Yhdessä asiantuntijan kanssa voi vertailla vaihto-

ehtoisia korjaustapoja, jolloin ratkaisut myös kiperiin ongelmiin löytyvät ajan kanssa.

Vuosien varrella taloon kiintyy eikä siitä hennoisi luopua. Vanhan rakennuksen tuottama mielihyvä ja rakkaus korvaavat pienet vinoudet, puutteet sekä lievän epäkäytännöllisyyden. Rakennuksessa leijuu hyvä henki, jossa suhteet ja mittakaava ovat selittämättömällä tavalla kohdallaan. Kokonaisuutta leimaa ajaton kauneus.

Tutkimusretki vanhan rakennuksen menneisyyteen luo pohjan hyvälle kumppanuudelle, jossa asukas ja talo ymmärtävät toisiaan. Yhteiselo vanhan kanssa vaatii kärsivällisyyttä ja nöyryyttä ja vanhojen rakentamistapojen sekä perinteisten materiaalien käyttö tietoa ja osaamista. Pellavaöljymaalien kuivumisajat voivat tuntua ikuisuudelta, mutta siveltimen jättämän jäljen aitous ja kauneus mykistävät.

Arvokkaan rakennuksen korjaamisessa ja kunnostamisessa noudatetaan hellävaraisia vanhojen rakennusten korjausperiaatteita. Perinteisten materiaalien ja työtapojen käyttö sekä tarpeeton rakennusosien vaihtaminen uusiin ovat hyviä ohjenuoria säilyttävässä korjaamisessa. Vanhojen talojen rakenteet toimivat, mikäli harkitsemattomat korjaukset eivät horjuta tai ole horjuttaneet niiden tasapainoa.

Talo on toki saattanut käydä läpi muutoksia, jotka näkyvät laajennuksina ja sisätilojen muuttumisena. Kaikkea ei tarvitse eikä aina pidäkään palauttaa ennalleen, vaan hyvässä ympäristössä kokonaisuus

ja yksityiskohdat soittavat yhteistä melodiaa.

Perusasioiden tulee olla kunnossa – pitävä vesikatto ja kuivat perustukset. Korjauspuuhiin ryhtyvän kannattaa kysyä hiljaa itseltään – mitä tarvitsen ja mistä olen valmis tinkimään. Mikäli tavoite on olevien puitteiden kanssa ristiriidassa, kannattaa luopua hankkeesta ja siirtyä suosiolla uudisrakentajaksi toisaalle.

Vanhan rakennuksen korjaamisen kannattavuutta verrataan usein uudisrakentamiseen. Todellisuudessa kaikki rakentaminen ja korjaaminen – hyvine tai huonoine ratkaisuineen – maksavat aina ja lähes yhtä paljon. Kysymys onkin oikeista ja asiallisista valinnoista.

Korjaamisen perusasioiden sisältäminen ja hallitseminen sekä asiantuntija-apuun turvautuminen luovat pohjan vanhan tulevaisuuden turvaksi. Suomessa eri korjausrakentamisen keskuskeskukset opastavat, ja sopivia varaosiaakin on saatavissa enemmän kuin menneinä vuosikymmeninä. Onneksi korjaajan kymmenen käskyä ovat korjausrakentamisen valituksen myötä tulleet tutuiksi ja kansantajuisia jokamiehen kirjallisuutta on riittävästi käden ulottuvilla.

Korjausrakentamisen ammattitaito on ollut pitkään kadoksissa, mutta kisälli- ja mestariperinteen elpyminen on tuonut restaurointialalle uusia, oman ja hyvinkin kapean alansa hallitsevia osajia.

Vanhan vaaliminen on jatkuvaa huolenpitoa. Hoidammehan omaa-

kin terveyttämme ja kuntoamme mitä moninaisin keinoin.

”Kaikki uusiksi” ei ole kestävää ajattelua. Vanhat rakenteet luonnoneristyneen toimivat vielä satojen vuosien jälkeenkin. Pintakerrosten kuoriminen hirsipinnalle tuntuu tarpeettomalta toimenpiteeltä. Mikäli roikkuvien seinäpähvien kiinnittäminen ja paikkaaminen tuntuvat ylivoimaiselta, on parempi jättää vanhat rakenteet levytysten taakse uinumaan.

Hyvässä korjaustavassa laatu korvaa aina määrän. Korjaamisessa tarvitaan maalaisjärkeä, tunnetta ja tietoa – ei luuloa. Kunnostamisen voi rytmittää kukkaron, voimien ja käytettävissä olevan ajan mukaan. Kun asioita mietti rauhassa, ei tule tehtyä hätiköityjä päätöksiä hetken mielijohteesta.

Aito rintamamiestalo on lähimenneisyytemme rakentamisen kulttuurista kertova esimerkki, joka yksinkertaisilla yksityiskohdillaan edustaa eleetöntä ja käytännöllistä rakentamistapaa.

Valitettavasti moni jälleenrakennuskauden pientaloista on muodistunut tunnistamattomaksi ja kadottanut ainutlaatuisuutensa liiallisen ehostamisen myötä.

Vanhan korjaaminen ei ole hätkädyttämisen taidetta. Ajattomasti suunniteltu korjaus tai vanhan rakennuksen laajennus on näkymätön. Uusi mukautuu ympäristönsä osaksi kuin olisi aina kuulunut paikalleen.